

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс Киргизької Республіки URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/111527>
2. Кримінальний кодекс Республіки Молдова URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923#pos=578;-20
3. Проект Кримінального кодексу України (станом на 30.01.2023), підготовлений Робочою групою з питань розвитку кримінального права URL: <https://www.newcriminalcode.org.ua/criminal-code>
4. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальному судочинстві. Київ: Алерта, 2021. 312 с.

УДК 343.1+343.14

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.6.39>

ГРИЦЮК І.В., БІРЮКОВА І.Г.

**ПРАВОВИЙ СТАТУС СВІДКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ:
ПРАВА, ОБОВ'ЯЗКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ****LEGAL STATUS OF A WITNESS IN CRIMINAL PROCEEDINGS:
RIGHTS, DUTIES AND RESPONSIBILITIES**

У статті проведено аналіз правового статусу свідка в кримінальному провадженні. Встановлено, що правовий статус свідка включає систему прав, обов'язків і відповідальності, закріплених у кримінально-процесуальному законодавстві, що дозволяють йому ефективно здійснювати свої функції у кримінальному провадженні. Запропоновано належним чином врегулювати і деталізувати правовий статус свідка, з урахуванням запропонованих змін та доповнень, з метою сприяння швидкому, повному та неупередженому досудовому розслідуванню та судовому розгляду. Така категорія є важливою під час вдосконалення законодавства, що стосується участі свідка у кримінальному провадженні.

В статті також висловлено авторське поняття свідка як фізичної особи, яка володіє або може мати інформацію про обставини, що потребують доказування під час кримінального провадження, і яка була викликана для надання показань, або яка була залучена до проведення слідчої (розшукової) дії слідчим, прокурором і була викликана на судові засідання для надання показань щодо умов та результатів цих дій.

Процесуальна активність свідка в кримінальному провадженні є гарантом виявлення всіх обставин кримінального правопорушення під час досудового розслідування і для прийняття судом законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення. З теоретичної точки зору, свідок відноситься до суб'єктів кримінального процесу, які сприяють здійсненню кримінального судочинства.

Свідок має правовий статус який представляє собою систему прав обов'язків та відповідальності закріплену в кримінально-процесуальному законодавстві цей

© ГРИЦЮК І.В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінальної юстиції (Державний податковий університет) <https://orcid.org/0000-0003-2253-4057>

© БІРЮКОВА І.Г. – кандидат юридичних наук, викладач (Ірпінський фаховий коледж економіки та права) <https://orcid.org/0000-0003-3320-5822>

статус був належним чином регульований та деталізований законодавцем з урахуванням запропонованих змін та доповнень з метою сприяння максимально ефективному виконанню свідком своїх функцій у кримінальному провадженні його регулювання спрямоване на забезпечення швидкого повного та неупередженого досудового розслідування та судового розгляду відповідно ця категорія свідка є важливою при вдосконаленні законодавства що стосується участі свідка в кримінальному провадженні.

Ключові слова: правовий статус, свідок, кримінальне провадження, досудове розслідування, судовий розгляд, показання, права, обов'язки, відповідальність, Кримінальний процесуальний кодекс України.

This article analyzes the legal status of a witness in criminal proceedings. It is established that the legal status of a witness encompasses a system of rights, obligations, and responsibilities enshrined in criminal procedural legislation, allowing them to effectively fulfill their functions in criminal proceedings. It is proposed to properly regulate and specify the legal status of a witness, taking into account the proposed changes and amendments, with the aim of facilitating swift, comprehensive, and impartial pretrial investigation and judicial examination. This category plays a crucial role in the improvement of legislation concerning the participation of witnesses in criminal proceedings.

The article also introduces the author's concept of a witness as a natural person who possesses or may have information about circumstances requiring proof during criminal proceedings and who has been summoned to provide testimony or has been involved in investigative actions conducted by an investigator or prosecutor and has been summoned to a court session to provide testimony regarding the conditions and results of such actions.

The procedural activity of a witness in criminal proceedings serves as a guarantee for establishing all the circumstances of a criminal offense during pretrial investigation and for the court's issuance of a lawful, well-founded, and fair judicial decision. From a theoretical standpoint, a witness belongs to the category of subjects in the criminal process who contribute to the realization of criminal justice.

A witness has a legal status that represents a system of rights, obligations, and responsibilities enshrined in criminal procedural legislation. This status has been properly regulated and specified by the legislator, taking into account the proposed changes and amendments, with the aim of facilitating the witness's maximum effectiveness in fulfilling their functions in criminal proceedings. The regulation of this status is directed towards ensuring a prompt, comprehensive, and unbiased pretrial investigation and judicial examination. Therefore, this category of witnesses plays a significant role in the improvement of legislation concerning their participation in criminal proceedings.

Key words: legal status, witness, criminal proceedings, pre-trial investigation, trial, testimony, rights, duties, responsibility, the Criminal Procedural Code of Ukraine

Постановка проблеми. Статус свідка в теорії кримінального процесу досі лишається нерегульованим, позаяк забезпечення прав і законних інтересів цієї категорії осіб є одним з першочергових завдань будь-якої держави, яка позиціонує себе як права. Актуальність цього питання полягає, насамперед, у тому, що жодний громадянин України не застрахований від того, що може бути викликаний для допиту та набути статусу свідка у кримінальному провадженні у зв'язку з тим, що він випадково побачив якусь подію або дізнався про фактичні дані, важливі для окремого кримінального провадження.

Аналіз досліджень. На сьогодні в Україні інститут забезпечення безпеки свідків у кримінальному провадженні не є новим. Його механізм передбачений в нормативно-правових актах, які регулюють окремі аспекти застосування заходів забезпечення безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Дослідженню питань правового статусу свідка присвячені наукові праці Ю. П. Аленіна, В. П. Гмирка, В. Г. Гончаренка, Ю. М. Грошевого, В. С. Зеленецького, О. В. Капліної, В. О. Коновалової, Л. М. Лобойка, О. Р. Михайленка, В. Т. Нора, А. В. Панової, М. А. Погорецького, В. В. Тютюнника, Л. Д. Удалової, В. Ю. Шепітька, М. Є. Шумила та інших науковців.

Формулювання мети статті (постановка завдання). В рамках поставленої проблеми метою роботи є з'ясування ознак та змісту правового статусу свідка в кримінальному провадженні; на основі всебічного комплексного теоретичного аналізу правових норм, що регулюють участь свідка в кримінальному судочинстві розробка та науково обґрунтування пропозицій по вдосконаленню його статусу в кримінальному провадженні, і таким чином, досягти удосконалення правового регулювання окремих кримінально-процесуальних правовідносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Свідок у кримінальному провадженні, будучи учасником процесуальної діяльності, має визначене законом процесуальне становище. Для його аналізу варто використовувати категорію «правовий статус», яка визначає положення суб'єкта у правовідносинах. Правовий статус вважають окремою правовою категорією, яка відображає юридично оформлений соціальний статус особи у державі. На думку В.М. Лушпінка, слід погодитися із такою позицією із тим зауваженням, що соціальний статус характеризує дещо незалежне від волі особи, яка його має, та може визначатися як встановлене коло можливостей, за межі якого особа не може вийти. Такі можливості встановлюються не самою особою, а соціальними нормами, тобто нормами, які прийняті у суспільстві, окремі суспільній групі та зумовлені наявністю в особи відповідних ознак, що дають змогу мати цей статус. Лише затвердження, ухвалення соціального статусу державою та закріплення його у нормах права трансформує соціальне явище у правове [12, с. 120].

Активна участь свідка у кримінальному провадженні є важливим фактором для розкриття всіх обставин кримінального правопорушення під час передсудового розслідування та для подальшого прийняття судом законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення. З теоретичної точки зору свідок є одним з учасників кримінального процесу, які сприяють виконанню кримінального правосуддя [3, с. 189; 13, с. 55].

Поняття свідка, згідно зі статтею 65 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), визначається у законодавстві. Відповідно до цієї статті, «свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань» [10].

Теорія права виділяє декілька видів правового статусу особи: загальний, міжгалузевий, галузевий, спеціальний та індивідуальний [4, с. 413].

Загальний правовий статус особи визначається конституційними та міжнародно-правовими нормами, міжгалузевий статус включає комплекс правових інститутів та норм, що інтегруються у різних галузях, галузевий статус передбачений нормами певної галузі права, спеціальний статус визначається нормами спеціального законодавства [15, с. 44-45]. Індивідуальний статус, що стосується конкретної особи, полягає у персоніфікації прав та обов'язків [5, с. 413].

Статус свідка у кримінальному провадженні є галузевим. Він включає певні елементи. Засновуючись на змісті статей 66 та 67 КПК України, основою правового статусу свідка є його права, які не можуть бути реалізовані без інших елементів, таких як обов'язки та відповідальність. Саме ці категорії найкраще відображають правове становище свідка.

Стаття 66 КПК України визначає набір прав та обов'язків, які надаються свідку [10]. Згідно з першою частиною цієї статті, свідок має наступні права:

1) право на інформацію про те, з якою метою та у якому кримінальному провадженні його допитують. Інформацію про це свідок отримує з повістки про виклик, яка, згідно з пунктом 7 статті 137 КПК України, має містити інформацію про процесуальну дію (дії), в рамках якої свідка викликають. Перед проведенням допиту свідку мають бути пояснені його права, зокрема право на інформацію про те, з якою метою та у якому кримінальному провадженні він допитується. Це впливає з третьої частини статті 224 КПК України.

Проте, свідок має право знати не лише про те, з якою метою та у якому кримінальному провадженні він допитується, але й про те, з якою метою та у якому кримінальному провадженні його залучають до інших слідчих (розшукових) дій, таких як ідентифікація особи, речей або трупів (статті 228-230 КПК України), проведення слідчого експерименту (стаття 240 КПК України), огляд (стаття 241 КПК України) та інших [6, с. 78];

2) право на юридичну допомогу адвоката під час надання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій. Адвокат може надавати правову допомогу свідку згідно з положеннями статті 50 КПК України. Свідок має право мати свого адвоката присутнім під час надання показань. Варто зауважити, що свідок не може відмовитися від дачі показань (відпункт 2 частини 2 статті 66 та стаття 67 КПК України). Існують випадки, коли свідок може утриматися від надання показань, які визначені в частині 1 статті 63 Конституції України та підпункті 3 частини 1

статті 66 КПК України. За відсутності таких обставин свідок не має права ухилитися від свого обов'язку, навіть якщо він вважає, що його права порушено. Важливо зазначити, що закон не чітко визначає процедуру залучення адвоката для свідка, а також не визначає права адвоката, який представляє свідка. Це потребує подальшого вивчення та законодавчого вдосконалення;

3) свідок має право відмовитися від надання показань щодо себе, своїх близьких родичів та членів сім'ї, які можуть стати підставою для підозри або обвинувачення їх у скоєнні кримінального правопорушення. Також свідок може відмовитися давати показання щодо інформації, яка, згідно з положеннями статті 65 КПК України, не підлягає розголошенню. Це право свідка базується на положеннях частини 1 статті 63 Конституції України, згідно з яким особа не несе відповідальності за відмову надавати показання щодо себе, своїх членів сім'ї або близьких родичів, обсяг яких визначається законом. У статті 18 КПК України також зазначено наступне:

«1. Жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення або примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення.

2. Кожна особа має право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї, у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомленою про ці права.

3. Жодна особа не може бути примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні її близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення» [10].

Термін «близькі родичі та члени сім'ї» роз'яснюється у пункті 1 частини 1 статті 3 КПК України. Він охоплює такі категорії осіб: «... чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі» [10].

Право свідка відмовитися від свідчень щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів є важливим аспектом демократизації взаємовідносин між державою та громадянами, зокрема в кримінально-процесуальних відносинах [2, с. 103]. Це право дає свідку можливість уникнути самовикриття або викриття своїх близьких родичів шляхом відмови від відповіді на запитання, які містять інформацію про скоєння ним або його родичем діяння, що може мати юридичні наслідки, або інформацію, що стосується особистого життя. При цьому, запитання, на які свідок відмовляється відповідати, аргументуючи це своїм правом на свободу від самовикриття чи викриття членів сім'ї чи близьких родичів, повинні бути фіксовані в протоколі слідчої дії. Крім того, свідок, який користується цим правом, повинен мати документальне підтвердження родинних зв'язків з особою, показання щодо якої він відмовляється давати [1, с. 126].

Згідно з пунктом 3 частини 1 статті 66 КПК України, свідок має право відмовитися від дачі показань щодо інформації, яка згідно з положеннями статті 65 КПК України не підлягає розголошенню. Це означає, що свідок може відмовитися відповідати на запитання, які стосуються обставин, які прямо заборонені законом (наприклад, привілейовані конфіденційність, медична таємниця, адвокатська таємниця, нотаріальна таємниця, таємниця нарадчої кімнати та інше);

4) свідок має право давати показання рідною або іншою мовою, якою він володіє вільно, та скористатися послугою перекладача. Згідно з принципом державної мови судочинства, встановленим статтею 29 КПК України, свідок, який не володіє мовою, на якій здійснюється кримінальне провадження, може давати свідчення на своїй рідній або іншій мові, якою він володіє, і користуватися допомогою перекладача, який надається за рахунок держави і забезпечується слідчим, прокурором, слідчим суддею або судом;

5) свідок має право користуватися нотатками і документами під час дачі показань у випадках, коли показання стосуються розрахунків та інших важливих відомостей, які свідку необхідно мати під рукою. Таким чином, свідок може використовувати записи та документи для допомоги у пам'яті під час свідчення. Нотатки є короткими записами або пам'ятками. Визначення документу міститься в частині 1 статті 99 КПК України. Згідно з нею, «документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження» [10]. Право свідка на користування нотатками згадується і в інших статтях КПК України (наприклад, відповідно

до частини 6 статті 224 КПК України, особа, яка допитується, має право використовувати свої власні документи і нотатки під час допиту, якщо її показання пов'язані з обчисленнями та іншими важкими для запам'ятовування відомостями. Крім того, згідно з частиною 13 статті 352 КПК України, свідок має право користуватися нотатками під час свідчення під час допиту);

6) свідок має право на відшкодування витрат, пов'язаних зі своїм викликом для дачі показань. Згідно із частиною 3 статті 122 КПК України, свідкам, які викликаються для надання показань, надається компенсація за проїзд, найм житла та добові (якщо перебування вимагає переїзду до іншого населеного пункту), а також компенсація за втрачений заробіток або відрив від звичайних занять. Компенсація за втрачений заробіток розраховується відповідно до середньомісячного заробітку, а компенсація за відрив від звичайних занять – відповідно до мінімальної заробітної плати. При поясненні свідку цього права слідчий, прокурор та суд повинні керуватись Інструкцією про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, а також виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів. Ця Інструкція була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 року № 710 [7].

7) ознайомлюватись з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження. Згідно з вмістом частини 4 та частини 5 статті 104 КПК України, свідку надається можливість ознайомитися з текстом протоколу допиту перед його підписанням. Зауваження і доповнення до протоколу зазначаються свідком перед його підписанням.

Варто відзначити, що в пункті 7 частини 1 статті 66 КПК України згадується право свідка особисто робити доповнення і зауваження до протоколу, який не був складений свідком, але особою, що проводила допит. Однак, згідно з частиною 7 статті 224 КПК України, свідок має також право особисто викласти свої показання [10].

З метою врегулювання цієї правової суперечності пропонується змінити формулювання пункту 7 частини 1 статті 66 КПК України наступним чином: «ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження, або особисто викладати свої показання у протокол допиту»;

8) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом. Підставою для прийняття заходів забезпечення безпеки є інформація, яка свідчить про реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу і майну свідка, його сім'ї та близьких родичів. Важливо зауважити, що процесуальний статус свідка, щодо якого вживаються заходи безпеки, має свою особливість. Ця особливість полягає в тому, що, окрім процесуальних прав та обов'язків, зазначених у статті 66 КПК України, з моменту прийняття рішення про застосування заходів безпеки щодо свідка, він отримує додаткові права та обов'язки, які доповнюють його статус (наприклад, подавати клопотання щодо скасування заходів безпеки; бути проінформованим про конкретні заходи безпеки, що застосовуються до нього; вимагати від слідчого, прокурора або суду застосування додаткових заходів безпеки або скасування існуючих заходів; оскаржувати незаконні рішення чи дії органів, які забезпечують безпеку, до відповідного органу вищого рівня, прокурора або суду);

9) заявляти відвід перекладачу. Зі змісту частини 1 статті 79 КПК України випливає, що свідок може запросити перекладача за наявності підстав, зазначених у цій статті. Перекладачу застосовуються ті ж самі обмеження, що і до прокурора та слідчого, що виключають його участь у кримінальному провадженні. Винятком з цього правила є той факт, що попередня участь перекладача у цьому ж провадженні не є підставою для його відводу.

Враховуючи вищевикладене, необхідно розширити перелік прав свідка. Слід відзначити, що у частині 1 статті 66 КПК України, на відміну від пункту 8 частини 1 статті 69-1 КПК 1960 року, свідок не має права подавати скарги прокурору на дії дізнавача або слідчого [10; 9]. Тобто, при прийнятті нового КПК України фактично відбулося звуження обсягу прав свідка, що суперечить третій частині статті 22 Конституції України [8].

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо доповнити частину 2 статті 66 КПК України такою нормою: «свідок має право оскаржувати прокурору рішення, дії чи бездіяльність дізнавача або слідчого».

Другим елементом правового статусу свідка є його процесуальні обов'язки. Обов'язки свідка, як складова його правового статусу, відіграють важливу роль у досягненні мети залучення цього суб'єкта до кримінального процесу. Вони визначені у ч. 2 ст. 66 КПК України [10], а саме:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду. Про підстави та порядок виклику свідка слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом зазначено у ст.ст.133–138 КПК України [10]. Зокрема, свідок зобов'язаний з'явитися за викликом незалежно від того, чи має він відповідно до частини 2 статті 65, пункту 3 частини 1 статті 66 КПК України право відмовитися давати показання. Отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом і є моментом набуття правового статусу свідка.

З огляду на це, слушною є думка В. М. Лушпієнка щодо доповнення частини 1 статті 65 КПК України реченням такого змісту: «Особа набуває статус, права та обов'язки свідка після отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом у порядку, передбаченому цим Кодексом» [11, с. 135];

2) давати правдиві показання під час досудового розслідування та судового розгляду. Відповідно до частини 1 та частини 3 статті 95 КПК України, «показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження. ... Свідок зобов'язаний давати показання слідчому, прокурору, слідчому судді та суду, а експерт – слідчому судді та суду в установленому цим Кодексом порядку» [10]. Правдиві показання свідків – важливі засоби всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження. Дача правдивих показань не тільки моральний, але і правовий обов'язок кожної особи;

3) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі свідку у зв'язку з виконанням його обов'язків.

Третім складовим елементом правового статусу свідка є його відповідальність. Свідок може нести юридичну відповідальність у декількох формах: кримінальній, адміністративній та кримінальній процесуальній.

У частині 1 статті 67 КПК України зазначено, що «за завідомо неправдиві показання слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду або за відмову від давання показань слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду, крім випадків, передбачених цим Кодексом, свідок несе кримінальну відповідальність» [10].

Згідно з частиною 3 статті 224 та частиною 1 статті 352 КПК України, свідків повинні попереджувати про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивих показань перед початком допиту. При попередженні свідка про відповідальність за відмову від дачі показань або надання завідомо неправдивих показань, слідчий або прокурор повинні це робити обережно, щоб уникнути враження у свідка, що його підозрюють у наміреному ухиленні від надання правдивих показань. Недотримання інтересів особи під час цієї процедури може спонукати її до прагнення швидше позбутися участі відповідного допиту.

Якщо свідок надає недостовірні показання, це означає, що його вислови не відповідають дійсності або їх було спотворено. Під «неправдивими показаннями» розуміються всі відомості, що надані свідком, і стосуються обставин кримінального правопорушення, які потребують підтвердження в рамках конкретного кримінального провадження. Це також може включати взаємовідносини з підозрюваним, обвинуваченим чи потерпілим.

О. В. Панчук зазначає, що у випадках, коли є сумніви щодо здатності свідка адекватно сприймати факти, що мають доказове значення, і надавати щодо них показання, необхідно проводити судово-психіатричну або судово-медичну експертизу для визначення його психічного або фізичного стану. На жаль, чинне Кримінальне процесуальне кодекс України не містить положень щодо цього питання [14, с. 65].

Однак, КПК 1960 року передбачав можливість проведення такої експертизи щодо свідка (пункт 3 частина 1 стаття 69). Погоджуючись з О. В. Панчук і вважаємо доцільним доповнити чинний КПК України аналогічним положенням. Несумнівно, висновок експерта допоможе відрізнити об'єктивну неправдивість показань свідка від умисних показань, що можуть бути підставою для його притягнення до відповідальності за неправдивість [14, с. 65].

Висновки з дослідження. Отже, правовий статус свідка є системою закріплених у кримінальному процесуальному законодавстві прав, обов'язків, а також відповідальності, які дозволяють йому максимально ефективно реалізовувати свої функції у кримінальному провадженні. Правовий статус свідка належним чином урегульований і деталізований законодавцем, з урахуванням запропонованих змін та доповнень, покликаний сприяти ефективному здійсненню ним завдання із забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування та

судового розгляду. Відповідно ця категорія є вихідною під час вдосконалення законодавства, що стосується участі свідка у кримінальному провадженні.

Література:

1. Бараннік Р. В. Дотримання принципу свободи від самовикриття під час провадження слідчих дій. *Право України*. 2004. № 7. С. 125–128.
2. Белькова О. В. Теоретичні та практичні аспекти права свідка відмовитися свідчити відносно себе, членів сім'ї та близьких родичів. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 2. С. 102–105.
3. Григорчук Є. В. Процесуальна природа учасників провадження, що виконують допоміжну функцію у кримінальному судочинстві України. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 2. С. 186–191. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Pchdu_2013_2_28.pdf.
4. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 318 с.
5. Загальна теорія держави і права : підручник. Харків : Право, 2018. 432 с.
6. Закревська Т.О. Правовий статус свідка у кримінальному провадженні *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 48. С. 78-82.
7. Інструкція про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат на виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: постанова Кабінету Міністрів України від 1 лип. 1996 р. № 710. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-96-п#Text>
8. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
9. Кримінальний кодекс УРСР 1960 року. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0006.html
10. Кримінальний процесуальний кодекс України / Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс від 06.11.2022 № 2690-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20221106#Text>.
11. Лушпієнко В. М. Свідок у кримінальному процесі ФРН. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. *Право*. 2014. № 1. С. 134–137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2014_1_21
12. Лушпієнко В.М. Правовий статус свідка у кримінальному процесі України та іноземних держав. *Держава та регіони*. Серія : Право. 2017. № 1(55). С. 120-124.
13. Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. Кримінальний процес України. Київ: Либідь, 1999. 536 с.
14. Панчук О. В. Надання свідку правової допомоги у кримінальному процесі : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ. 2012. 192 с.
15. Юридична енциклопедія: в 6 т. / гол. ред. кол. : Ю. С. Шемшученко. Київ : «Укр. Енцикл.», 1998-2004. Т. 5. 2003. 736 с.